

Hodnocení diplomové práce

Jméno studenta:	Bc. Václav Pokora
Název práce:	Analogie v argumentaci
Druh práce:	magisterská diplomová práce
Hodnotil:	Ivo Dragoun, Ph.D.
Druh hodnocení:	posudek oponenta
Datum:	9. ledna 2023

Stupeň hodnocení:	A 1 vynikající	B 1- výborně	C 2 velmi dobře	D 2- dobře	E 3 dostačující	F 4 nedostačující
	☐	☒	☐	☐	☐	☐

Dílčí hodnocení:

	Stupnice						
Hodnocení (+)	A	B	C	D	E	F	Hodnocení (-)
Probíhaly konzultace *	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Neprobíhaly konzultace
Znalost literatury k tématu	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Neznalost literatury k tématu
Kriticky hodnotí zdroje	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Nehodnotí použité zdroje
Dobrá struktura textu	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Nevyhovující struktura textu
Argumentuje logicky správně	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Neargumentuje logicky správně
Ucelený úvod a závěr	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Nedostatečný úvod a závěr
Správný vědecký aparát	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Nesprávný vědecký aparát
Kvalitní jazykové podání	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Nekvalitní jazykové podání

* Vyplňuje jen vedoucí práce.

Katedra filozofie Filozofické fakulty

Kontrola plagiátorství:

Oponent nekontroloval práci v systému theses.cz.

Slovní hodnocení:

Předložená práce se zabývá argumentem z analogie a problematikou jeho evaluace v argumentační praxi. Práce je velmi inteligentně napsaná a autor v ní demonstruje dobré porozumění diskutovaným teoriím a sofistikovanou práci s použitými koncepty. Práce s literaturou (vesměs cizojazyčnou) a používání citací je taktéž velmi dobré. Následující kritické poznámky považuji povětšinou za méně závažné. Jde hlavně o poukázání na ta místa textu, která snesou vylepšení, pokud autor zamýšlí téma v budoucnu dále rozpracovat.

Práce se skládá ze tří hlavních částí. Každou z nich stručně okomentuji a poukážu na místa, kterým by prospěla revize. Na závěr krátce zhodnotím přínos práce jako celku.

V první části práce autor diskutuje pragmatický přístup Douglase Waltona týkající se schematické rekonstrukce a evaluace různých typů argumentů. Na str.4, sekce 1.1, první odstavec, autor předesílá: “Nejprve zde představíme Waltonův postup, který aplikoval na argument autoritou a který my následně aplikujeme na argument z analogie.” Zde vzniká dojem, že autor slibuje originální krok (“...a který *my* následně aplikujeme...”). Nicméně později v textu se zdá, že autor přejímá aplikační kroky od Waltona. Tak např. na str. 10 autor píše: “Se stejným problémem se potýkáme i v případě základního argumentačního schématu pro argument z analogie Douglase Waltona a spol.:” či na str. 11 mluví o “návodném řešení” od Waltona a také tabulka na str.12 sestává z pouze mírně upravených Waltonových doplňujících otázek ze str. 11...a to vše v kontextu oné předeslané aplikace. Doporučil bych v budoucnu velmi přesně a explicitně odlišit, co je originální příspěvek a co nikoliv. Originalita je jeden z nejvíce ceněných aspektů akademických prací a je důležité, aby ohledně jejího připsání nevznikala žádná dvojznačnost.

První část považuji za nejlepší část celé diplomové práce. Nicméně po jejím přečtení jsem trochu pociťoval absenci vyvození či zaujetí nějakého ostřeji vymezeného závěru či pozice. Zjistili jsme, že argument z analogie může být korektní i klamný; korektnost zjistíme aplikováním Waltonových doplňujících otázek a jsme upozorněni na to, že tento přístup má slabinu, jelikož se opírá o vágní pojem “podobnosti”. Tohle vše je v pořádku, ale co přesně z toho dle autora vyplývá pro argument z analogie jako takový?

V druhé části práce autor zkoumá, zda-li je možno argument z analogie chápat jako deduktivní či induktivní typ úsudku. Dospívá k závěru, že argument z analogie je argument svého vlastního typu.

Sekce 2.1 se nazývá “Čtyři typy argumentů”. Diskutují se v ní však pouze argumenty tři.

Na str.14 autor uvádí jako příklad induktivního úsudku soud, že všechny labutě jsou bílé. Tohle není úplně nejšťastnější volba, jelikož není neplauzibilní chápat bělost labutí jako sémanticky esenciální

a pak se tedy jedná o jakousi (redundantně formulovanou) variantu analytického soudu. (Ohledně bělosti labutí jako sémanticky esenciální vlastnosti: pokud narazíme na ptáka, který vypadá úplně stejně jako labuť, ale je černý, máme minimálně dvě možnosti. Bud' korigujeme koncept 'labuť' jako zahrnujícího i černé exempláře a nebo vyhlásíme objev nového ptačího druhu.)

Zápis abduktivního úsudku na str. 15 není úplně v pořádku. Modální modifikátor "Pravděpodobně" je třeba ze zápisu vynechat, jinak nebude možné konstatovat (o úsudku jako celku!), že abduktivní úsudek má pouze pravděpodobnostní závěr. Konkrétněji - pokud máme předpoklad: *Jestliže hoří, v chodbě je vidět kouř*, a předpoklad: *V chodbě je vidět kouř*, pak je jisté (!) a nikoliv pouze pravděpodobné, že: *Pravděpodobně hoří*. Autor přehlédl rozdíl mezi pravděpodobností závěru a pravděpodobností hoření.

Na str. 18 autor rekonstruuje argument DA1 („očisťuje“ jej, jak píše), kdy jako rekonstruovaný („očištěný“) předkládá argument DA2, načež závěry, ke kterým dochází ohledně DA2, neproblematicky vztahuje na DA1. DA2 však není ekvivalentní s DA1. DA1 je formulován „uvnitř“ intenzionálního kontextu, a pokud jej od tohoto intenzionálního kontextu „očistíme“, tak dostaneme relevantně jiný argument. Má výtku je v principu podobná té předchozí o „pravděpodobnosti“. Tento modální modifikátor nemůžeme vložit či odstranit, aniž by to mělo vliv na platnost úsudku. Srovnej tyto dva úsudky:

1. Pokud bude pršet, Karel si vezme deštník

2. Prší

Z. Karel si bere deštník

1* Pokud bude pršet, Karel si pravděpodobně vezme deštník

2* Prší

Z* Karel si bere deštník

Vložení „pravděpodobně“ do první premisy druhého úsudku jej zneplatnilo. Stejně tak je dost dobře možné, že „očištění“ DA1 od „pravděpodobně“ a jiných intenzionálních výrazů tento úsudek zbavilo jeho deduktivní platnosti. Ať už je to jakkoliv, autor by výše zmíněné měl vzít v potaz při diskusi Wallerova schématu.

Na str. 20 autor krátce diskutuje Groarkeho doplnění argumentu o skrytou premisu, tak aby se argument dal chápat jako deduktivní. Autor tento Groarkeho návrh odmítá s tím, že takto doplněný a zrekonstruovaný argument zachovává ve svém závěru pouze pravděpodobnost a nikoliv jistotu, a nemůže se tedy jednat o úsudek deduktivní. Zde bych odkázal na mou předchozí námitku týkající se autorova zápisu abduktivního úsudku. Groarkeho doplněný argument je zcela jistě argumentem deduktivním (a tedy majícím jistý závěr), přestože jedna z jeho premis je formulována 'pravděpodobnostně'.

V sekci 2.2.2 autor odmítá klasifikaci argumentu z analogie jako typu induktivního úsudku. Jako důvod autor udává, že zatímco v argumentu z analogie je závěrem tvrzení o jednotlivě, u induktivního úsudku závěr obsahuje tvrzení obecného charakteru. Toto odmítnutí působí poněkud

zkratkovitě a nevstřícně. Je těžké věřit, že žádný z filozofů, jež chápou argument z analogie jako typ induktivního úsudku na toto nemá odpověď'. Již téměř na první pohled se zdá velmi dobře možné, že tuto námitku bude možno úspěšně neutralizovat. Ten, kdo se o to pokusí, bude muset ukázat, že každý konkrétní případ argumentu z analogie bude možné reformulovat tak, aby obsahoval explicitní zobecnění. Nechám na autorovi, aby o tomto popřemýšlel. Osobně myslím, že toto ukázat půjde.

V třetí části autor představuje rekonstrukci a hodnocení argumentu z analogie v rámci pragma-dialektického přístupu autorů Eemeren a Grootendorsta. Na str. 38-39 autor zmiňuje Griceův princip kooperace. Představení tohoto principu je poněkud ambivalentní, jelikož z formulací není jasné, jestli je tento princip deskriptivní či normativní. Osobně by mne překvapilo, pokud by se jednalo o princip deskriptivní, jelikož Grice je filozof a není pravděpodobné, že empiricky prozkoumal, jak a podle jakých pravidel se většinou lidé účastníci se komunikace chovají. Nejspíše se tedy jedná o normativní princip (tomu by odpovídaly i formulace pravidel v závorkách na str. 39: "Buď jasný, Buď upřímný, atd..."). Této mé interpretaci však alespoň částečně odporuje autorovo tvrzení (str. 39), že "[o]becně se tedy předpokládá, že je většinou dodržují všichni mluvčí." Tato nejasnost poněkud ztěžuje přesné pochopení pragma-dialektického přístupu. Tato nejasnost také možná stojí v základu podivného vyvození, které autor provádí na str. 39 v krátkém odstavci hned pod čtyřmi pravidly. Zde autor píše: "V rámci pragma-dialektického přístupu se počítá s tím, že každý, kdo chce komunikovat efektivně [...] bude dodržovat uvedené příkazy. Obecně se tedy předpokládá, že je většinou dodržují všichni mluvčí." Tohle dává smysl pouze za předpokladu, že většinou všichni mluvčí chtějí komunikovat efektivně. Tohle ale nevíme (?) A pokud ano, je třeba toto upřesnit.

Sekce 3.3 je z hlediska své role v práci jako celku poněkud matoucí. Nepodařilo se mi přesně pochopit, k čemu autor potřebuje diskutovat "využití analogie pouze neargumentačním způsobem" a v této souvislosti navrhnout, že argument z analogie je i takový, jehož závěr není explicitně vyjádřen (ale přítomen pouze implicitně). Takovýto návrh působí poněkud triviálně. Existují filozofové, kteří tvrdí, že argument z analogie, jehož závěr je přítomen pouze implicitně, ve skutečnosti argumentem z analogie není? Pokud existují, bylo by dobré to zmínit (i s jejich argumenty, ať může čtenář posoudit celkovou plausibilitu a relevantnost autorova návrhu). Taktéž tvrzení na str. 45, že "to, co odlišuje argument z analogie od jiných typů aplikování analogie, je přítomnost vyvozeného závěru", se zdá být chybné. Není to spíše tak, že jiným typům aplikování analogie chybí (na rozdíl od argumentu z analogie) nejen vyvozený závěr, ale i alespoň jedna další premisa?

Dvě poznámky k práci jako celku

Na začátku práce autor přiznává, že literatury o argumentaci z analogie je hodně. Autor si k prodiskutování a kritické reflexi zvolí tři přístupy. Bylo by dobré, kdyby čtenáři sdělil, proč si vybral právě tyto tři přístupy. Byl to výběr náhodný? (Doufejme, že ne, jelikož tímto hodnota práce klesá) Má výběr nějaký relevantní důvod? (Např. se jedná o tři nejpropracovanější či nejpopulárnější přístupy). Tohle je třeba čtenáři říct, ať může posoudit relevanci diskuse. (Pokud se totiž např. jedná o tři nejméně populární a argumentačně nejslabší přístupy, tak relevance diskuse je malá.)

Katedra filozofie Filozofické fakulty

Po přečtení práce není úplně jasné, pro jakou pozici (jestli vůbec pro nějakou) autor argumentoval. Je zde více tematicky spřízněných myšlenkových vláken a je ponecháno na čtenáři, jak si je propojí a co si z nich vyvodí, (což je od autora malinko alibistické). Co si teda vlastně nakonec máme myslet o argumentu z analogie? Je to legitimní nástroj racionální argumentace či nikoliv? Chybí mi jasné zaujetí stanoviska.

Závěrem

Jak již bylo zmíněno v úvodu hodnocení, tato diplomová práce je i přes zmíněné nedostatky prací výbornou. Předloženou práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **B**. (Podotýkám, že se jedná o lepší B, jak vyplývá z tabulky dílčího hodnocení.)

Vypracoval: Ivo Dragoun

V Olomouci dne 10.1.2023